

gospodarske, obrtniške in narodne

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 27. aprila 1870.

Gospodarske stvari.

Razglas kranjskim gospodarjem.

Prihodnji mesec bode sopet delitev premij na Kranjskem za govejo živino. Delile se pa bodo premije letos v Radolici, v Kamniku, v velikih Laščah, v Novem mestu in v Razdrtem gospodarjem tistih krajev, ki spadajo pod radoliško, kamniško in novomeško okrajno glavarstvo, — v velikih Laščah in Razdrtem pa gospodarjem, kateri spadajo v okraje, ki se bodo pozneje imenovali.

V vsakem kraji se bodo take-le premije delile:

- za bike, kateri ne smejo menj kot poldrugo pa ne več kot tri leta stari biti, ena premija za 80 goldinarjev, dve premiji pa po 60 gold.;
- za telice, ktere pa ne smejo biti čez dve leti stare, ena premija za 40 gld., dve pa po 30 gld.;
- za breje ali za krave s teleti, ktere pa ne smejo biti čez šest let stare, dve premiji, in sicer po 50 in po 40 gold.

Delile se bodo premije kakor lani po tej-le vrsti: Pred vsem posebno lepi živini Muricodolskega (Mürzthaler), Belanskega (Möllthaler), Marijnodvorskega (Mariahofer) ali pa Pingavskega plemena. Če bi ne bilo lepe živine čistih teh plemen, se smejo premije dajati tudi taki, ktera se je iz dveh teh plemen ali pa iz domačega kranjskega in iz enega teh plemen zaredila. Naposled pa se smejo premije deliti tudi posebno lepim in dobrim domačim govedom.

Dnevi, kedaj bode v vsakem kraji delitev, se bodo drugi pot na znanje dali.

Danes le prav lepo prosimo gospode župane in prečastito duhovščino omenjenih okrajev, naj oni že zdaj svojim sosesčanom in faranom na pripravi poti okličejo to delitev in naj jim živo na srce položijo, da se obilno udeležijo te delitve, ako imajo za premije pripravno živino.

Predsedstvo glavnega odbora kmetijske družbe v Ljubljani 24. aprila 1870.

Kako obdelujejo in izdelujejo lan v Moravskem Schönbergu in bližnji okolici.

Nauk za povzdigo našega domačega predivstva.

Spisal Rihard Dolenc.

(Dalje.)

Trenje in gojenje suhega lanu.

Kakor smo videli, bila je naloga gojenja po kemični poti ta, da se lik od lesnega dela loči in to se udi brez dvombe zgodi. Voda namreč stori, da se pri

gojenji žlezec, kateri lična lakna na les veže, tako razkroji in razpade, da ob vso vezilno moč pride. In res se na dobro gojenem steblo lahko opazi, da lik ni več trdno na steblo prilepljen, ampak da je prost in kakor tok obdaja zelo krhko postalo steblo ravno tako, kakor vreča moko ali pa kaj družega.

S tem nam pa še ni vstreženo, kajti mi zahtevamo predivo lesa prosto, toraj proč z njim! raztrgajmo vrečo in iztepimo ga, ker noče dobrovoljno sam ven iti. To storimo deloma s tem, da ga taremo; s trenjem se lična vreča po dolgosti skozi in skozi na več krajih razpore, in les v majhne koščike zdrobi, nikakor pa popolnoma ne izstepe, ker za popolno odstranitev lesa je drugo delo otresanje ali otepanje namenjeno. O tem pa bode koj po trenji govorjenje.

Da se lan dobro tare, treba, da je 1) dobro suh in 2) da je dobro godán. V krajih, kjer se lan slabo godí, kakor pri nas in skoro sploh povsod, kjer ga na rôsi godé, se ni čuditi, ako ne gré trenje tako dobro spod rok kakor bi moralo iti. Da se trenje še premalo godnega lanu pospeši, je navada pred trenjem v pajšt-vah ga nekoliko segreti, ali kakor smo rekli, le nekoliko in za silo. Pri nas pa, in tudi okoli moravskega Schönberga sem imel sém ter tje priložnost to videti, se pa iz gole navade vsak lan, naj bode zadosti ali pa premalo godán, ne le samo ogreje, ampak prav opeče. Kako nespametno da je to ravnanje, nisem v stanu zadosti dopovedati. Kdor tako s svojim lanom ravna, misli, da si je na dobičku s tem, da hitro delo dovrši, al tega ne pomisli, da njegov lan in iz tega narejeno predivo trpi velikansko škodo. Da to dokažem, naj mi bode dovoljeno en izgled navesti. Nekega dne smo se napravili iz Schönberga v kake 2 uri daljno vas Leše k nekemu kmetovalcu, kateri je zavoljo marljivega gojenja prediva v celi okolici na dobrem glasu. Mož pridelal sam mnogo lanu, mnogo ga pa tudi skupi in v svoji lastni izdelovalnici malo bolje ko na pol izdelal, ker to za bližnje fabrike popolnoma zadostuje. Izdelovalnico ima prav čedno narejeno. Trlico goni voda, ktera že pred poslopjem v godilnici svojo prvo službo opravlja. Za gojenje namreč niso posebne jame napravljene, ampak voda je pred zapornico na široko razpeljana, in po sredi nje je kakih 12 plovov vtrjenih. V vsak plov gré do 20 centov suhega lanu. Krona cele izdelovalnice pa je prav umetno osnovana sušilnica. V dveh izbah, v ktere prav čisto nič dima ne pride, posuši se lahko vsak dan do 60 centov lanu in to s prav malo poleni.

Ob času naše nazočnosti bi se pa gotovo bile tudi češplje v 6 urah do kosti posušile, kajti kurili so do 70 stopnic R. Osupnjeni prašamo, kaj da tako silna kurjava pomeni? Gospodar nam odgovori na to: da letos je že taka, — lan je tako slab, da bi dela nikdar